

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus III. In quo venialiter peccans constituat finem ultimum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

intento, nego: Sed actus habentes pro fine ultimo actualiter intento bonum proprium inordinatum, sunt moraliter mali, concedo, tantum habitualiter intento, nego minorem & consequentiam. Si petas, in quem igitur finem ultimum referatur actio peccatoris moraliter honesta, ut est largitio eleemosynarum?

Respondedo, referri inefficaciter in DEUM, ut ultimum finem secundum quid, Quorum ratio patebit ex a. sequenti.

ARTICULUS III.

In quo venialiter peccans constituat finem ultimum?

SUMMARIUM.

1. Status controversia.
2. Quo sensu admitti possit, venialiter peccantem habere creaturam pro fine ultimo negativè?
3. Quid sit, omnia habitu referri in finem ultimum?
4. Venialiter peccantis finis ultimus est proprium commodum inordinatum.
5. Inefficaciter inventum.
6. Ideo non est ultimus finis simpliciter.
7. Ad finem simpliciter ultimum sufficit, ut in ipsum omnia referantur actu, vel habitu.
8. Peccatum veniale non dicitur fieri propter DEUM.
9. Peccans venialiter inhaeret bono temporali, non ut fruens, sed utens.
10. Quo sensu veniale peccatum non sit contra legem DEI.
11. Quid sentiendum de peccatore faciente opus moraliter bonum.

§. I.

Præsupposita.

1. **F**ACTA duplici hypothese, primò, quòd homo quolibet actu humano feratur in aliquem finem ultimum, etiam determinatum & materialem, ut in art. seq. dicemus. Secundò, quòd peccatum veniale seu malum morale sit irreferibile in DEUM, nec tamen destruat habitum gratiæ & charitatis, quo iustus habitualiter est conversus in DEUM ut ultimum finem, exurgit non levis difficultas, an non venialiter peccans simul & semel habeat duos fines simpliciter ultimos, unum nempe DEUM vi gratiæ & charitatis, alterum bonum proprium, vi peccati venialis irreferibilis in DEUM.
2. Et quidem Suarez, Vasq. Gibbon affirmant, venialiter peccantem pro fine negativè ultimo habere illam creaturam, cuius gratiæ à lege defleat, licet enim in illam non omnia referat, ipsam tamen non refert ulterius, quæ sententia si per creaturam seu finem negativè ultimum, intelligat bonum proprium inordinatum, quod sub ratione finis actualis, & ex parte operis nec actu, nec virtute refertur in DEUM, bene tamen habitu, & ex parte operantis, in re est nostra sententia, & solo loquendi modo differt. Si verò intelligat objectum peccati venialis, quod ulterius nec actualiter, nec habitualiter refertur, sustineri non potest.

Primò. Quia hac ratione DEUS non esset finis simpliciter ultimus peccantis venialiter: sed hoc est absurdum: ergo. Sequela probatur. Finis simpliciter ultimus requirit, ut quæcunque appetuntur, aliquo modo in ipsum referantur: sed illæ creaturæ & objecta peccatorum venialium, seu fines negativè ultimi nullo modo referuntur in DEUM: ergò

Secundò. Potest unum objectum peccati venialis referri ad aliud, uti cum quis propter vanam gloriam leviter mentitur: ergò objecta peccatorum venialium non sunt fines negativè ultimi.

Tertio. Omnis inclinatio à natura proveniens (ut antè dictum,) ultimato tendit in bonum illius naturæ: ergò etiam peccatum veniale ultimato non sinit in bono & objecto particulari, quod appetitur, sed ulterius in bonum proprium ordinatur.

Pro huius difficultatis solutione notandum est, ex S. D. infr. q. 88. a. 1. ad 7. & 3. 2. q. 2. 4. a. 1. ad secundum, q. 7. de malo a. 1. ad 4. ad rationem ultimi finis simpliciter sufficere, ut omnia in ipsum referantur, si non actu vel virtute, saltem tamen habitu, & sic in homine iusto peccata venialia, eorumque objecta habitu referri in DEUM. Porrò hæc habitualis relatio plus non dicit, quam quòd veniale peccatum ex vi sua non destruat, sed relinquat habitum charitatis, qui suæ naturæ est efficax ad omnia actu referenda in DEUM, quæcunque sunt referibilia in ipsum. Et quia ex habitu charitatis homo ita est affectus erga DEUM tanquam finem ultimum, ut sit paratus omne bonum creatum, etiam id, cuius gratiæ venialiter peccat, deserere, si propterea Divinam gratiam se amissuram sciret, ideò ratione huius habitualis affectus in DEUM, adhuc ipsum, quantumvis venialiter offendant, appetitativè amare super omnia, & præfert cuiusque bono creato, ac proinde habet pro fine ultimo simpliciter: sicut ex opposito, si peccator facit aliquod opus moraliter bonum, illud ipsum opus habitualiter refertur in bonum proprium tanquam ultimum finem simpliciter, quia per illum actum non auferretur efficax dispositio voluntatis, quæ pro amicitia Divinæ recuperatione non vult recedere à bono proprio, quod inordinate diligit, sicque creaturam interpretativè & appetitativè plus quam DEUM diligit. Quo posito

§. II.

Resolutio Thomistica.

CONCLUSIO. Finis ultimus actualis peccantis venialiter est [1] ipsius bonum proprium inordinatum, [2] inefficaciter intentum, [3] quod proinde est finis ultimus non simpliciter, sed secundum quid.

Primæ partis ratio est: Omnis actus moraliter mali finis ultimus est bonum proprium inordinatum: sed peccatum veniale est actus humanus moraliter malus, præsertim si non sit veniale ex defectu deliberationis: ergò. Major ex dictis in a. præcedenti deducitur: Inclinatio naturæ non quiescit ultimato in aliquo bono particulari

lari, quod non potest apprehendi ut fativum appetitum, sed reflectitur tandem in proprium commodum, idque inordinatum, siquidem est exclusivum saltem actualis relationis in DEUM: sed peccatum veniale est talis inclinatio: ergo.

Secundæ partis ratio est: Illud bonum est sub ratione ultimi finis efficaciter volitum, quod omnem relationem operantis non solum actualem, & virtuales, sed etiam habituales in se convertit, idè obque appetitativè diligitur super omnia: sed bonum proprium, in quod homo per peccatum veniale convertitur, non ita in se rapit omnem habituales relationem operantis, ut virtutes operationis omnis habituales ordinatio in alium finem ultimum destruat: ergo in ratione finis ultimi non est efficaciter volitum.

Tertiæ partis ratio est ex dictis: quia finis simpliciter ultimus est, qui appetitativè diligitur super omnia, atque omnia propter ipsum; sed bonum proprium non ita à venialiter peccante diligitur, siquidem peccato veniali gratia & charitas, quibus homo habitualiter ordinatur in DEUM, non destruntur. E contra finis secundum quid, & in ratione finis actualis ultimus est, qui ex vi præsentis volitionis neque actu, neque virtute refertur in alium finem: sed ita se habet bonum proprium inordinatum in peccato veniali: ergo.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò: Ad finem simpliciter ultimum requiritur, ut voluntas se & omnia in ipsum referat: sed peccans venialiter non se & omnia sua refert in DEUM: ergo non habet DEUM pro ultimo fine simpliciter, minor probatur. Peccatum veniale est irreferibile in DEUM: ergo peccans venialiter non omnia sua refert in DEUM.

Respondeo distinguendo majorem. Requiritur, ut voluntas se & omnia in ipsum referat, vel actu, vel habitu, concedo; actu semper, nego. Sed peccans venialiter se & omnia sua non refert actu in DEUM, concedo, in habitu, nego minorem & consequentiam. Ad probationem concessio antecedente, similiter distinguendo consequens: ergo peccans venialiter non omnia refert in DEUM, actu concedo, habitu, nego consequentiam.

Inquis. Implicat illud, quod est essentialiter irreferibile in DEUM, quocunque modo referri in DEUM: sed peccatum etiam levissimum est essentialiter irreferibile in DEUM: ergo nec actu, nec habitu potest referri in DEUM. Quomodo ergo peccans venialiter omnia sua habitualiter refert in DEUM?

Respondeo. Implicat quocunque modo peccatum veniale referri in DEUM positivè, & ex parte actus, concedo, negativè & ex parte suppositi, nego. Sensus est, quod homo justus per habitum gratiæ & charitatis ita sit conversus in DEUM, & in illa animi dispositione constitutus, ut nolit quicquam eorum committere, quo sciat violandam esse conversionem & amicitiam cum DEO: Unde si sciret per aliquod peccatum ve-

niale Divinam amicitiam esse destruendam, mallet illud intermittere, quàm Divinam amicitiam violare. Voluntas igitur hominis justus gratiæ & charitate instructi absolute vult omnia sua opera tendere ad conservandam charitatem & amicitiam cum DEO, vel positivè, in quantum est parata elicere actus bonos referibiles in DEUM, & conducibiles ad augmentum charitatis; vel negativè, in quantum in actibus defectuosus & irreferibilibus in DEUM, ita tamen timore & amore DEI temperat & refrænat affectum, ut virtualiter & interpretativè malit ab isto actu desistere, quàm Divinam amicitiam violare. Ex qua voluntatis dispositione adhuc DEUS manet appetitatus super omnia. Et hanc posteriorem relationem habituales vocamus negativam, quia est habitualis dispositio voluntatis causans negationem nimiam adhesionis ad objectum creatum, quâ violari posset amicitia Divina. Illam priorem vocamus relationem positivam, quia est dispositio in actus virtuosos positivè inclinans.

Dices. Actus, qui fiunt propter DEUM, sunt moraliter boni: sed peccatum veniale fit propter DEUM; quia habitualiter saltem refertur in DEUM: ergo erit moraliter bonum. Respondeo negando minorem. Neque enim habitualis relatio præsertim negativa secundum superiorem explicationem tribuit actui moralitatem: neque ratione ipsius finis formaliter, vel virtualiter infuit in actum.

Obijcies secundò: Qui peccandò venialiter in ordinatè amat aliquod bonum creatum, v. g. pecuniam, lusum &c. vel amat illud, ut fruens vel utens, quia juxta regulam D. Augustini l. 83. q. q. omnis qui amat aliquid, aut amat utens, aut fruens. Sed si utitur, non peccat, quia usus rei utendæ non est inordinatus. Si fruatur, tunc in illo collocat finem ultimum saltem negativè.

Respondet S. D. infr. q. 88. a. 1. ad 3. qui venialiter peccat, inheret bono temporali, non ut fruens, sed utens. Ad probationem in contrarium Respondeo. Usus strictè acceptus non dicit inordinationem, concedo, usus latè acceptus pro quolibet amore directè vel indirectè relato in alium finem, nego. Sic enim est malus, & dicitur abusus.

Inquis. Si peccans venialiter habet pro fine ultimo bonum proprium, tunc illo fruatur: quia amor finis ultimi est fruitio: sed frui rebus utendis est proprium peccati mortalis: ergo Respondeo. Fruatur bono proprio, prout fruitio latius accepta significat amorem exclusivum actualis relationis in alium finem ultimum. Non fruatur bono proprio, prout fruitio strictius accepta excludit omnem etiam habituales relationem in alium finem ultimum.

Inquis. Si peccatum veniale haberet pro ultimo fine bonum proprium, non tantum esset præter, sed contra legem DEI, sed hoc est contra doctrinam S. D.

Respondeo. S. D. in eo sensu negare, quod peccatum veniale fit contra legem DEI, quasi nimirum destruat ordinem, finem & legem charitatis. non autem quasi non contineat inordinationem aliquam repugnantem legi Divinæ.

Inferes.

11. Inferes. Hactenus dicta proportionaliter esse accommodanda ad actum moraliter bonum ab homine in statu peccati mortalis constituto elicium. Tunc enim vi habitualis adhesionis efficacis ad bonum creatum & commutabile etiam actus moraliter bonus, actualiter, sed inefficaciter relatus in DEUM habitu & negativè refertur in finem ultimum proprii commodi, eò quòd illa conversio sit nimis debilis, quam ut possit eradicare habitualement relationem ad finem malum super omnia appetitatum.

Sed quid dicendum, si constitutus in statu peccati mortalis peccet venialiter? Respondeo tunc peccatum veniale per se inefficaciter actu referri in bonum proprium inordinatum, quia ex se non est sufficiens destruere habitum charitatis; peccat tamen etiam habitu efficaciter convertitur in finem ultimum inordinatum, quia nimium per accidens est in subiecto, quod se de omnia per antecedens peccatum mortale retulit in bonum proprium inordinatum; neque illum actum sufficiens revocavit.

ARTICULUS IV.

An, quæcunque vult homo, velit propter aliquem finem ultimum?

SUMMARIUM.

1. Homo in omni sua operatione intendit finem ultimum formalem.
2. Saltem implicite & interpretativè.
3. Imò etiam formaliter, vel virtualiter.
4. Quid sit actus otiosus?
5. Bonum creatum, etiam dum inordinate appetitur, servat habitudinem ad bonum in comuni.
6. Omnis actus humanus est propter aliquem ultimum finem determinatum.
7. Efficacia intentionis duplex acceptio.

§. I.

An & quomodo in omni actu humano intendatur finis ultimus formalis?

1. Certum est primò: hominem in omni sua operatione finem ultimum formalem, h. e. bonum & felicitatem in communi appetere: *Omnis enim, (ut præclare Boëtius l. 2. de consol. prof. 2.) mortalium cura, quam multiplicium studiorum labor exercet, diverso calle procedit, sed ad unum beatitudinis finem nititur pervenire.* Atque in hoc appetitu homines omnes conveniunt, quoniam verum est, (inquit D. Aug. l. 13. de Trinit. c. 5. quòd omnes homines beati esse velint, idè, unum ardentissimo amore appetant, & propter hoc cetera quæcunque appetant. Et ita D. Th. a. 7. Quantum ad rationem ultimi finis omnes conveniunt in appetitu finis ultimi, quia omnes appetunt suam perfectionem adimpleri, qua est ratio ultimi finis, ut dictum est. Sed quantum ad id, in quo ista ratio invenitur (nempe finem ultimum materiale in particulari) non omnes conveniunt in ultimo fine. Hæc S. D.

Et Ratio est: quòd cum bonum sit adæquatum voluntatis objectum, quicquid appetit voluntas, vel appetit per modum boni perfecti, vel per modum boni tendentis ad perfectam beatitudinem. Si primum, jam appetit ipsam suam beatitudinem; si secundum, fertur in illud bonum propter suam beatitudinem; sive ut expleat appetitum, sicque in omni suo actu beatitudinem inquirat.

2. Unde certum est secundò, voluntatem in omni suo actu non quidem explicitè & actualiter, saltem tamen implicite & interpretativè (quod aliqui, licet minus propriè, appellant virtualiter ex parte operis) tendere in finem hunc

ultimum. Non semper actu tendit, quia, ut dicitur experientia, non semper actu cogitamus de fine ultimo, quoties circa objecta particularia occupamur. Tendit tamen saltem interpretativè & implicite: ad hoc enim sufficit, quòd voluntas feratur in bonum imperfectum, quod tanquam pars & inchoatio boni perfecti ad illud suapte naturà referatur: atqui voluntas in omni sua operatione saltem tendit in aliquod bonum imperfectum, bono perfectè satiativo subordinatum, sicque tam bonis, quam malis commens est, ut tendant in suam beatitudinem: nam & qui malus est, malus non esset, nisi inde se habitum esse posse speraret. inquit D. August. tract. de Epicur. c. 3.

Verùm, etiã in omni suo actu humano, hunc ultimum finem formaliter vel virtualiter (ly virtualiter propriè sumendo pro intentione influente per aliquam virtutem & effectum à se relictum) intendit? Negat Contentosus & existimat, aliquando tantum tacite queri beatitudinem, & finem ultimum in aliquo suo radio, quatenus per omnem actum in omni objecto queritur aliquid pertinens ad beatitudinem, puta honestas, delectatio, pax, &c.

Sed Respondeo & dico, finem ultimum formalem in omni actu humano vel formaliter, vel virtualiter intendi: Ratio est. Tunc homo in omni sua operatione deliberata formaliter vel virtualiter agit propter ultimum finem in communi, quando omnem ipsius operationem deliberatam præcedit formalis intentio finis ultimi in communi, & absque morali interruptione in aliqua sua virtute effectu, & determinatione præseverat: sed hoc fit: ergò. Minor probatur. Quotiescunque homo aliquid de novo incipit operari, ad quod non erat determinatus ex præcedenti volitione finis in communi, totus de novo electionem finis in particulari præcedit formalis intentio finis in communi; sed hoc modo omnem operationem humanam propter aliquem finem in particulari præcedit intentio finis ultimi in communi, vel formaliter vel virtualiter influens: ergò. Major, in qua est difficultas, probatur in primis ex D. August. 11. d. Trinit. c. 6. dicente: *Omnis ista atque tales voluntates proprios fines habent, qui referuntur ad finem illum voluntatis, quæ volumus beati vivere.* Deinde ex D. Th.